

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Ομάδα εργασίας του ΤΕΕ/ΤΚΜ

Η Διοικούσα Επιτροπή του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας – Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας με την με αριθμό 247/20.11.2007 απόφασή της, στο πλαίσιο της διαβούλευσης για το Θεσμικό πλαίσιο Έρευνας και Τεχνολογίας, συγκρότησε Ομάδα Εργασίας (ΟΕ) με θέμα: **Ανάθεση σε ομάδα επιστημόνων της μελέτης του σχεδίου νόμου «Θεσμικό πλαίσιο Έρευνας και Τεχνολογίας»**, υπό την εποπτεία της Μόνιμης Επιτροπής Δικτύων και Τηλεματικής. Η μελέτη της ΟΕ παρελήφθη μετά από την παρουσίαση της στη 7η συνεδρίαση της Διοικούσας Επιτροπής στις 1.04.2008 (απόφαση 106Α). Τη μελέτη παρουσίασαν ο Πρόεδρος της ΜΕ Δικτύων και Τηλεματικής Καθ. Π. Μήτκας και τα μέλη της ΟΕ.

Αντικείμενο της Ο.Ε. είναι η διερεύνηση του περιεχομένου του Σχεδίου Νόμου για την Έρευνα και την Τεχνολογία και ειδικότερα:

- Αξιολόγηση του Σχεδίου Νόμου
- Ενημέρωση – Καταγραφή θέσεων άλλων φορέων.
- Διαμόρφωση Παρατηρήσεων – Προτάσεων.

Στην Ομάδα Εργασίας, σύμφωνα με την απόφαση, μετέχουν οι εξής:

1. Ιωάννης Κομπασιάρης, ΗΜ, Ερευνητής Γ' στο Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεματικής του ΕΚΕΤΑ.
2. Κώστας Καγγελίδης, ΗΜ, Τεχνικός Διευθυντής, ΓΝΩΜΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ Α.Ε., Θεσσαλονίκη.
3. Ζήσης Σαμαράς, ΜΜ, Καθηγητής Τμήματος Μηχανολόγων Μηχανικών, ΑΠΘ.

■ Πρόλογος

Αναγνωρίζεται ότι η έρευνα, η καινοτομία και η αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών και του ερευνητικού και επιστημονικού δυναμικού αποτελούν σημαντική ευκαιρία ανάπτυξης για τη χώρα μας. Ελλείψεις και αρνητικά φαινόμενα που συνδέονται με την υπάρχουσα κατάσταση επιβάλλουν αλλαγές στο υφιστάμενο πλαίσιο, με κύριο στόχο να τεθούν με σαφήνεια οι προϋποθέσεις και βάσεις για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας.

Η Ομάδα Εργασίας κατέληξε σε ένα σύνολο θέσεων, με σημαντικότερες τις εξής:

1. Το σχέδιο νόμου επιχειρεί να ρυθμίσει τα αναπτυξιακά θέματα της έρευνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας στην χώρα μας, δημιουργώντας ένα νέο σύστημα λειτουργίας με όργανα και επιτροπές συμβατά με αντίστοιχες δομές άλλων Ευρωπαϊκών χωρών, γεγονός που κρίνεται θετικά.
2. Απαιτείται ενιαίος και συνολικός προγραμματισμός σε ότι αφορά θέματα έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομίας. Το τρίπτυχο ΑΕΙ, Ερευνητικά Κέντρα και Επιχειρήσεις έχει την ανάγκη ενιαίας και όχι αποσπασματικής αντιμετώπισης. Το σχέδιο νόμου όμως περιορίζεται και δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη βελτίωση της λειτουργίας των Ερευνητικών Κέντρων ευθύνης του Υπουργείου Ανάπτυξης.
3. Είναι αναγκαίο να διευθετηθούν ζητήματα που αφορούν την ενίσχυση της έρευνας και στα ΑΕΙ αλλά – κυρίως – την ενίσχυση της έρευνας και καινοτομίας σε Επιχειρήσεις, κάτι που λείπει εντελώς από το Σχέδιο Νόμου.

4. Διαπιστώνεται ότι υπάρχει έλλειψη στόχων που να βασίζονται σε αντικειμενικές μετρήσεις και στοιχεία για την αξιολόγηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας. Στα πλαίσια αυτά το νομοσχέδιο δεν αναφέρεται καθόλου στα θέματα καινοτομίας, από τη σκοπιά της προώθησης, υποστήριξης και δημιουργίας κινήτρων.

■ Γενικές παρατηρήσεις επί των αρχών του νομοσχεδίου

Είναι αναμφισβήτητα θετικές οι ρυθμίσεις των άρθρων του νομοσχεδίου που διευθετούν θέματα που καθορίζουν το πλαίσιο εντός του οποίου θα δραστηριοποιηθεί τα επόμενα χρόνια ο χώρος της Έρευνας και της Τεχνολογίας, οριοθετούν τον τρόπο συγκρότησης των αρμόδιων οργάνων, συγκεκριμενοποιούν τον τρόπο προσδιορισμού επιλογών και κατευθύνσεων, ορίζουν με σαφήνεια που εγγυάται απόλυτη διαφάνεια, αντικειμενικότητα και αποτελεσματικότητα τον τρόπο χρηματοδότησης των επιστημονικών και ερευνητικών προσπαθειών και καθορίζουν για τον ίδιο σκοπό τις μεθόδους αξιολόγησής τους,

Υπάρχει μια σειρά ελλείψεων που αναλύεται στις παρακάτω παρατηρήσεις.

Η πρώτη παρατήρηση είναι ότι η έρευνα, η τεχνολογία και ιδιαιτέρως η καινοτομία αφορά, πέραν των ΑΕΙ και των Ερευνητικών Κέντρων, και τις **Επιχειρήσεις**, ιδιαιτέρως δε τις λεγόμενες «εκκινούμενες» επιχειρήσεις (start-ups). Οι επιχειρήσεις αυτές αποτελούν τον μηχανισμό ενίσχυσης της Εθνικής Οικονομίας και το κύτταρο της βιώσιμης ανάπτυξης. Αποτελούν το αντικείμενο επενδύσεων από διεθνείς χρηματοδοτικούς μηχανισμούς (Venture Capital Funds) αλλά και το αντικείμενο εξαγορών από διεθνείς τεχνολογικούς κολοσσούς. Χωρίς η ομάδα μας να έχει συγκεκριμένα στοιχεία είναι προφανές ότι ενώ η χώρα μας έχει επαρκή εκπροσώπηση σε εθνικό επίπεδο στα ανταγωνιστικά προγράμματα για την έρευνα και την τεχνολογία σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ενώσεως (ενδεχομένως και υπερεπαρκή) έχει σχεδόν μηδενική ροή συμφωνιών (deal-flow) στο επίπεδο των ιδιωτικών χρηματοδοτικών εργαλείων και πενιχρό διεθνές προφίλ στα θέματα της επιχειρηματικότητας της καινοτομίας.

Η απουσία αυτής της διάστασης στο σύνολο του Νομοσχεδίου ουσιαστικά το καθιστά ελλιπές ως προς το σκοπό που τίθεται στο Άρθρο 1: είναι χαρακτηριστική η έλλειψη κινήτρων και πλαισίου για τη σύνδεση Βιομηχανίας και Έρευνας που δεν αναφέρεται καν ως συγκεκριμένος και ξεχωριστός στόχος του Ε.Π.Ε.Τ. στο άρθρο 4. Η παρατήρηση δεν αφορά τους μηχανισμούς συμμετοχής, τις ποσοτώσεις και την σύνθεση των οργάνων, αλλά την απουσία μιας αρχιτεκτονικής που συνθέτει την επιχειρηματικότητα, τα χρηματοδοτικά εργαλεία και τους εμπλεκόμενους θεσμικούς φορείς ως μοχλούς ανάπτυξης της Έρευνας και της **Διαχείρισης στην χώρα μας**. Θέματα δηλαδή όπως η **διαχείριση της παραγόμενης πνευματικής ιδιοκτησίας** από ΑΕΙ και Ερευνητικά Κέντρα και η συνεργασία και αξιοποίηση από τις Επιχειρήσεις. Χωρίς το καθαρό καθεστώς ιδιοκτησίας είναι προφανές ότι πέραν πολλών άλλων είναι αδύνατη η εμπλοκή θεσμικών επενδυτών. Σε ότι αφορά τη συγχρηματοδότηση έρευνας από ιδιωτικές επιχειρήσεις, είναι σημαντική έλλειψη να μην υπάρχουν

κίνητρα για τους πρωτοπόρους οραματιστές επιχειρηματίες που επιδιώκουν την παραγόμενη προστιθέμενη αξία στην καινοτομία και αποφασίζουν να αξιοποιήσουν την εγκατεστημένη ερευνητική ισχύ στα ΑΕΙ και στα ερευνητικά κέντρα της χώρας μας.

Η **δεύτερη παρατήρηση** αφορά τον **σχεδιασμό του μηχανισμού της διαχείρισης του χώρου της έρευνας και της τεχνολογίας** στην χώρα μας. Γιατί, όπως μας ενημερώνει το δελτίο τύπου του νομοσχεδίου, μπορεί η νομοπαρασκευαστική επιτροπή να μελέτησε επισταμένως το φιλανθρικό σύστημα, θα πρέπει όμως να λάβει υπόψη της τη χρόνια παθολογία του δημοσίου τομέα ως φορέα διαχείρισης στην χώρα μας. Η βέλτιστη πρακτική για να διαχειριστεί κάποιος μια τέτοια περίπτωση όπου οι κίνδυνοι κατά την εφαρμογή ενός σχεδιασμού είναι πολλαπλοί είναι η εφαρμογή πρωτίστως ενός συστήματος μέτρησης και διαχείρισης της απόδοσης. Το σύστημα αυτό προφανώς θα μπορούσε πέραν των διαθέσιμων μετρικών (π.χ. αριθμός ερευνητών, δημοσιεύσεις κτλ) να αξιοποιεί νέους δείκτες και στοιχεία (όπως αριθμός νέων επιχειρήσεων νέας τεχνολογίας, αριθμός πατεντών, όγκος επενδύσεων, πωλήσεων, εξαγωγών κτλ). Το πλαίσιο διαχείρισης της απόδοσης σε αυτό το επίπεδο ουσιαστικά θέτει τον πολιτικό άξονα αποφάσεων και δράσης σε όλο το θεσμικό πλαίσιο που μονίμως δυστυχώς περιχαράκωνεται στο επίπεδο της διατήρησης της διαφάνειας και της νομιμότητας. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι, αν για την δική μας κοινωνία η διαφάνεια και η νομιμότητα είναι το μόνο ζητούμενο, στη διεθνή πραγματικότητα η ατζέντα της τεχνολογικής επιβίωσης είναι η **αποτελεσματικότητα και η επιχειρηματικότητα**. Τα θεσπιζόμενα όργανα λοιπόν πρέπει να συναρτούν τη συνέχιση τους με την θετική πρόοδο του συστήματος της απόδοσης και όχι με τον απολύτως ελάχιστο στόχο της τήρησης της διαφάνειας και της νομιμότητας.

Η **τρίτη παρατήρηση** αφορά την **περιφερειακή διάσταση** είναι ήδη μια πραγματικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ενώ η χώρα μας δυσλειτουργεί σημαντικά στα θέματα περιφερειακής πολιτικής το νομοσχέδιο συγκροτεί μια μονολιθική κεντρική αρχιτεκτονική. Με ποιο τρόπο η κάθε Περιφέρεια θα διαχειριστεί και θα διαμορφώσει πολιτική και στρατηγική στο επίπεδο της με μια τέτοια δομή; Πώς ακόμη θα υπάρξει και μία αντιπροσωπευτική γνώση του δυναμικού και της προοπτικής στο περιφερειακό επίπεδο; Ας μην ξεχνούμε ότι η συγκρότηση προγραμμάτων και χρηματοδοτήσεων στα λεγόμενα πλαίσια στήριξης απαιτεί, πέραν των θεμάτων της έρευνας και της τεχνολογίας, την ρωτιστική γνωμοδότηση της Περιφέρειας σε θέματα επενδύσεων ευρυζωνικότητας και αντίστοιχων συναφών, κυρίως τηλεπικοινωνιακών, υποδομών. Πιστεύουμε ότι το ΤΕΕ, ως τεχνικός σύμβουλος του Κράτους και διαθέτοντας περιφερειακή διάσταση, μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά σε αυτήν την κατεύθυνση.

Η **τέταρτη παρατήρηση** αφορά τη σοβαρή έλλειψη αναφοράς στα θέματα καινοτομίας (διπλώματα ευρεσιτεχνίας, συμμετοχή και δημιουργία τεχνολογικών, κλπ) που άμεσα συνδέονται με τις ερευνητικές δραστηριότητες. Στα ίδια πλαίσια είναι διαπιστωμένη η ανάγκη άρσης αντικινήτρων και δημιουργίας κινήτρων για τους ερευνητές που έχουν καινοτομικές δραστηριότητες.

Το πλήρες κείμενο της ομάδας βρίσκεται στο site του Τμήματος, <http://www.tkm.tee.gr> ■